
MENNESKER FØRST

PERNILLE STENSGAARD

NORDIC CITY NETWORKS SKRIFTSERIE BESTÅR AF bidrag fra mennesker, som enten er involveret i NCN's arbejde eller på anden vis har bidraget til netværkets løbende diskussioner og analyser. Der er ikke tale om videnskabelige skrifter i traditionel forstand men om tekster, der på forskellig måde belyser nogle af de mange emner, som løbende tages op i netværkets arbejde. Især har skrifterne den fordel, at de kan bevæge sig på tværs af fag og emner, pege på mulige sammenhænge af allerede kendte problemstillinger og udfordringer - eller antyde helt nye og oversete. Stilen i dem følger deres formål. Den er udogmatisk, tvangfri og åben, og det indebærer også, at skriftserien ikke skal ses som præsentationer af løsninger eller lovprisning af idealer men snarere som indlæg i den fælles diskussion og læreproces, der i øvrigt efterhånden er blevet adelsmærket for Nordic City Networks arbejde gennem mere end 10 år.

Författaren

Pernille Stensgaard (1960) er journalist på Weekendavisen og forfatter til en række bøger om steders forvandling over tid "København - folk og kvarterer" (2002), "Skagen" (2004), "Hellerup. Historier fra reservatet" (2011) og "Københavnerne" (2013). Herudover har hun skrevet "Da Louisiana stjal billedet" (2008) om museet for moderne kunst i Nordsjælland. Hun bor i København.

MENNESKER FØRST!

Jeg regner med, at I som arkitekter og planlæggere interesserer jer for at komme ind på livet af borgerne, fordi de ikke længere skal være objekter for planlægningen, men subjekter. De er drivkraften i byernes udvikling. I vil gerne træne jer i at tænke på mennesker først, bygninger bagefter.

Howdan gør man det? Det kan jeg ikke svare på! Men jeg kan bidrage med endnu flere svære spørgsmål.

Gudskelov, at det ikke er mig, der skal fortælle jer, hvordan I smider jeres kulturarv fra 1920erne. Den gang byplanlægning var en slags mission og noget enormt progressivt. Den gang funktionalisme ganske enkelt blev betragtet som verdens frelse. Lys, luft, grønt, fremtid. Det gode nye menneske i det moderne nye hus. Det gamle dårlige menneske i det gamle onde hus med småsprossede vinduer i historicistisk stil.

Gudskelov, at jeg ikke skal fortælle jer, hvordan I bliver nogle helt andre. Hvordan I smider jeres ekstreme ordenssans og trang til at rydde op. Jeres høje detaljeringsgrad. Overplanlægningen. Blikket på byen som en maskine eller fabrik. Hvordan I undgår at tegne, før I tænker. Hvordan I bliver folkelige. Og samtidig holder fast i det, I kan - jeres faglighed.

Lad mig øge antallet af svære spørgsmål ved at fortælle, hvad jeg fandt ud af, da jeg researchede og skrev "Københavnerne" (Gyldendal, 2013).

Byen er en heksekedel med myriader af modsatrettede interesser. Den består af små byer i byen. Jeg fandt 11 meget forskellige bydele, men det kunne lige så godt være 27 eller 47, hvis jeg gik længere ned. De indfødte har store, store ejerfornemmelser: Det her er vores by! I rører den ikke uden at spørge!

Ifølge internationale målinger er københavnere verdens lykkeligste folk i verdens bedste by, "most liveable". Ikke den smukkeste eller vildeste, men den bedste hverdagsby. Det er vel den nordiske samfundsmodel for fuld udblæsning?

Verden har fået øje på København, på Norden, fordi vi har indrettet os på en anden måde. Københavnerne er optaget af lighed og af at udjævne forskelle. I amerikaneres øjne i helt ekstrem grad. Københavnerne taler om tillid, tryghed, adgang, åbenhed, gratis. Det er let at tage for givet, når man har det, men må føles massivt, når man ikke har det.

Det er også ret nyt.

Verdens bedste by plejede at være ekstraordinær ond, nu er den ekstraordinær god. Storbyen har været betragtet som fortabelsens og det ultramoderne sted – et mareridt – af forfattere, kristne, kulturkritikere og fornuftige folk på landet og i provinsens købstæder. Byen var fortvivlelsens, ensomhedens og liderlighedens klimaks. Bare den ville forsvinde.

"Tiden vil vokse fra storbyen, der i den moderne tid er det, man snobber for; der vil gro græs op gennem asfalten, og landstrygerne vil overnatte i stormagasinerne ruiner," skrev politiker og kulturkritiker Arne Sørensen i 1936 i sin bog "Det moderne menneske". Storbyen skulle overvindes.

"Dens stengader, dens endeløse fattigkvarterer er en ond taabelighed. En dag vil vi forlade den og gaa andre steder hen. Engang vil man kunne fremvise mærkelige ruiner af lange gader, ganske som man nu viser middelalder-domkirker og slotte."

"Storbyen er den moderne verdens haardeste, mest gennemførte konsekvens. Her er bunden naaet," skrev Arne Sørensen i de kriseramte 1930ere fra et helt andet København før efterkrigstidens boligbyggeri, før saneringer og byfornyelsen i indre by og brokvarterene. Den gang I virkelig havde noget at lave. Den gang jeres arbejde var enklere. Den gang byen var en gold stenørken med dybe kløfter, hvor lyset aldrig når ned og "grå facader lukker sig/over barnets lyse sang," som Halfdan Rasmussen skrev.

I 1950erne stødte den danske revolutionære forfatter Broby-Johansen i bunden af gustne vesterbrose baggårde på "små mennesker med lyse tillidsfulde øjne, børn ganske simpelt". Han rasede over, at de var indespærret i fængsler, sure og klamme som fortidens torturkamre og med lige så skæbnesvangre følger for de indespærrede.

Nørrebro, byens hotteste kvarter i 2014, var den gang befolket af "træskotrætte blusemænd og koner med øm lænd og sammensunket skulderblad."

De tog fejl. Der gror ikke græs op gennem asfalten, og landstrygerne overnatter ikke i stormagasinerne ruiner. Der ikke sten på sten tilbage af den onde by. I øjeblikket bytter København plads med ude-på-landet som det lyse, venlige og trygge sted, hvor man skylder sine børn at slå sig ned. For deres fremtids skyld. For bæredygtigheden og verdens frelse. For vores overborgmesters faste remse: »gode boliger«, »hyggelige gårdmiljøer«, »attraktive job«, »grønne oaser«, »veludviklet kollektiv infrastruktur«, »varieret og inspirerende by - og kulturliv«. Det er i storbyerne det foregår. Omvendt fortolkes provinsen og de halvt forladte landsbyer i en bølge af film og romaner som en dæmonisk lokalitet: Det landlige og det provinsielle Danmark fremstår som et foruroligende univers af mistanker, sladder og vold. Den landlige idyl er blevet en provins i helvede. Det nye er, at 8-900 tilflyttere hver måned danner kø til mørkets og syndens by, der for kort tid siden åd alt det gode i mennesker og efterlod dem grå og udmattede.

Nyheden, der vil forvandle byen, er børn: Over alt ligger bjerge af små gummistøvler på køkkentrappen, mens køjesenge vokser sig højere i værelserne, og forældrene sover helt oppe under loftet på hjemmebygget hems. De vil ikke ud af byen. De bor meget trangere end de fleste andre danskere, men absolut frivilligt og på et utænkeligt højt niveau. De flytter ikke længere til byen, fordi der er billigt, men på trods af høje priser på alting.

Så sent som i 1980, da jeg selv flyttede fra forstæderne til byen, var den beskidt og forgældet, gået i stå. De fleste familier, der kunne, var flygtet ud af byen til det grønne, mens gamle mennesker, enlige og førtidspensionister blev.

Nu skal I arbejde med vestlige luksusbyer, som folk strømmer til – frivilligt. Unge, smarte, ofte velhavende, krævende. De blander sig med de få gamle indbyggere, der er tilbage, og med beboerne i de store almennyttige bebyggelser, som ikke altid bor der frivilligt. Alle disse forskellige mennesker ønsker måske noget forskelligt af byen og af jer.

Jeg er kommet til at interessere mig for denne totalt forvandlede by og dens indbyggere. Københavnerne er byens største attraktion, det mest ophidsende og spændende ved den. Så jeg har skrevet om identiteten i 11 bydele. Hvordan er vi her? Hvordan er vi ikke her? Hvem er kvartererne oprindeligt bygget til, og hvem bor der nu? Hvordan opbygger de nye deres kvarter mentalt? Hvad er den nye mening?

Et par ting er fælles for dem alle.

Folk sagde til mig, at de var nervøse for udelukkende at bo sammen med folk, der ligner dem selv på en prik. Mange ligner dem og skal ligne dem, men fandeme ikke alle. Så går meningen med byen tabt.

Meningen er de *andre*. Det fremgik meget klart og tydeligt, både i rige og fattige bydele. Hvis man vil være sig selv og være i fred, er det uden for byen. Hvis man vil være sammen med de andre, se på de andre, grine over de andre, undre sig over de andre og harmes over de andre, er det lige her i den store by. Det var som om, de havde aftalt at sige det samme.

Men de nye københavnere ved udmærket, at folk omkring dem bliver mere og mere ens. Mere og mere som dem selv. I denne superlækre legeby er opstået en længsel efter det almindelige. En længsel efter den gamle by før forvandlingen. Det giver ikke mening. Man kan umuligt savne de gamle lortelejligheder med petroleumsovne og lille bitte fælles toilet på køkkentrappen. De utætte vinduer. Elendigheden på gaderne. Jeg tror ikke, de savner lugten af kål og frikadeller og kartofler i hver eneste trappeopgang. De savner de andre mennesker. Dem, der ikke læser antropologi eller filmvidenskab. Dem, der ikke er multikunstnere eller spoken word- artister. Dem, der ikke spiser rørt avocado på ristet maltbrød toppet med tomater og urter. Til morgenmad!

De nye københavnere savner de gamle. De savner sømænd og smede. Håndværkere og smørrebrødsjomfruer. Sekretærer og slagtere. Folk, der ryger cerutter. På Christianshavn opfattes det at møde en skrøbelig, gammel sømand på værtshus som et trofæ.

Tag nu Vesterbro bag hovedbanegården i København. Historien om Vesterbro er kort, at bydelen først var et arbejderkvarter, så et studenterkvarter og nu efterhånden et børnefamiliekvarter. De gamle beboere udgør alligevel ryggraden. Når de forsvinder, frygter de nye, at kvarteret vil dø. For de gamle giver dem en fornemmelse af jordforbindelse og minder dem om, at der er en verden uden for dem selv: Måske møder de nye nogle, der har brygget øl på Carlsberg, nogle der har været hjemmegående eller haft frisørsalon på Istedgade, nogle der går på værtshus om formiddagen, stemmer på Dansk Folkeparti eller socialdemokraterne, tager ud af byen under Distortion, som de synes er noget griseri.

Nogle, der ikke absolut vil være "på kanten" eller "i periferien", men trives på midten.

De almindelige er blevet ualmindelige og er en stor del af fascinationen og tiltrækningskraften ved Vesterbro. Hipsterkulturen dyrker Vesterbros ældre indbyggere og originaler. Et ældre bøssepar, der driver et vaskeri, har allerede været genstand for en dokumentarfilm og interviews. Ikke en eneste original går nogens næse forbi. Man dyrker dem, fordi de efterhånden er yderst sjældne.

En 40årig mand sagde til mig: "Man skal kigge efter dem, især om formiddagen, hvor de unge ikke fylder så meget. Det er mennesker, der bare er sig selv og holder virkelig meget af Vesterbro. De går ikke op i vinylplader og navngivne brasilianske kaffeavlere. Hvis man satte dem op ved siden af hinanden, ville man ikke kunne se, at de var fra Vesterbro."

Alle de nye prøver at holde en balance: Hvis man udelukkende bor sammen med andre som en selv, brydes illusionen om, at man er noget særligt. Det gør ondt at blive opfattet som normal, når man er overbevist om, man ikke er det. Omvendt skal der være et indforstået publikum, der kan se og måske værdsætte, hvad man nu har fundet på.

Det interessante spørgsmål er, hvad der holder Vesterbro sammen, når det ikke længere er fælles nød og fælles fjende?

Den nye mening er rummelighed. Den er blevet en markør. Over alt taler man insisterende om at acceptere hinandens særheder. Vesterbros idé om sig selv er ikke bare at udholde alt, men også sætte pris på det. Og nogle gange prale med det. Folk fra bydelen siger: "Jeg vil vædde hvad som helst på, at der ikke er et sted i Danmark, hvor der på samme måde er plads til de fleste." De nyder at sidde på Enghave Plads og se lammet græsse ved siden af løven. Skaterne har deres sted og grønlanderne et andet, kaffedrikkerne sidder der også og de hjemløse. Selv politiet er sådan. Taler om den typiske ånd på Vesterbro. Stor tolerance og sammenhold. Vi skal alle sammen være her.

Man tackler sociale problemer, kæmper for fixerum og slår hårdt ned på børnefamilier, der vover at brokke sig over larm og narkomaner og værtshuse. En ung kvinde bosat på Halmtorvet sagde i to år ikke en lyd til Ronny og Danny ovenpå, når de spillede dårlig pop og kun halve numre om natten. Hvis man ikke kan holde til det, må man flytte, sagde hun. Hun bad dem først skrue ned klokken fire om natten fem dage efter, hun havde født sit tredje barn på sofaen i stuen. Senere byttede hun rundt på arbejdsværelser, stue og børneværelser, så ingen i hendes familie skulle sove lige nede under anlægget.

På Vesterbro er der knap nok klassekamp længere. Konflikten står mellem festlige barnløse unge og unge familier med børn, der skal sove om natten. Alle, der forsøger at skubbe bydelen for langt ind i pænhedens afskyelige rige, betragtes som forrædere af det oprindelige fändenivoldske kvarter. Det gælder også arkitekter og planlæggere. De frygter jer. De to hippestekvarterer, Nørrebro og Vesterbro, konkurrerer om at virke mindst planlagte og pæne. Pæn er et skældsord.

Nørrebro praler med at være yngst og fattigst, rødest og mest skod. Kvarteret har bander. Affald. Graffiti. Vesterbro er *dræbende nydelig*, siger de på Nørrebro, og Vesterbro krymper sig og må gøre opmærksom på sine narkomaner og afrikanske kvinder, der laver høje kysselyde og tager fat i armen på én. Dem har de andre ikke så mange af. Heller ikke porno. Vesterbro var smartest i slutningen af 1990'erne, fordi det var der, der skete noget nyt. Nørrebro er det nu, fordi der er farligere.

Det må være første gang i danmarkshistorien, at en bydel kan komme forrest i noget som helst ved at være mest skod. Mellem de to kvarterer handler den vigtigste og alvorligste strid altid om variation i befolkningen. Når et par med tre små børn på Vesterbro ikke flytter ud i en lille villa med have i forstaden Mørkhøj, er det fordi, de er bange for, at virkeligheden fordamper på en lukket vej med biler på begge sider, alle med autostole. Klokken otte når det er sengetid, er der øde. På Vesterbro kommer den samme unge familie aldrig ud efter otte, men har fornemmelsen af noget levende omkring sig, kan høre det strømme op fra gaden og går igennem det mange gange om dagen.

De nye ironiserer over deres egen afhængighed af mangfoldighed, men de mener det alvorligt. De betragter et blandet kvarter som lige så vigtigt som en blandet folkeskoleklasse. Man lærer den anden halvdel at kende uanset hvilken halvdel, man selv tilhører. Hvis man aldrig ser eller møder de andre, eksisterer de ikke, og derfor tager man ikke stilling til dem.

Det kan godt være, man kun *ser* de andre og ikke kommer sammen med dem, for den middelklasse, der i dag bor på Vesterbro (og Nørrebro), er i stand til præcist at udpege og opsøge de fællesskaber, de vil være en del af. Det gælder alt fra andelsboliger over cafeer, musik og cykler til vuggestuer og skoler. De er aldrig tvunget til noget, aldrig magtesløse. En etnolog var til sit første forældremøde i datterens udflytterbørnehave og blev overrasket over, at ni af ti fremmødte mødre læste Ph.d. Det kom bag på ham, at han selv og de andre kunne bo på Istedgade, den gamle luder- og pornogade, i ekstremt mangfoldige omgivelser og alligevel kringele det sådan, at alle børnene kom i samme skole. Uanset hvor meget Københavns Kommune arbejder på at blande børnene på byens institutioner, kan kommunen ikke narre de nye. Hvis noget er problematisk eller konfliktfyldt, har de altid mulighed for at styre udenom. Den veluddannede skare bærer på et selvbillede af ikke at have lukket sig ude fra virkeligheden, fordi de bor, hvor de bor. Man kan grine af det, men det er bedre end ingenting. Måske kommer man ikke så meget sammen med de andre, men man ser hinanden.

På den måde minder byen om de andre store, fælles mødesteder i livet: folkeskolen og militæret. Vi siger altid, at folkeskolen er en slags garanti for politisk stabilitet, høj sammenhængskraft, respekt for hinanden og opdragelsen til fællesskab. En tidligere socialdemokratisk undervisningsminister har kaldt folkeskolen "samfundets trosbekendelse til fælles værdier".

Derfor er det skidt, når flere og flere privilegerede børn kommer i privat skole. De mødes ikke med *de andre*. Nøjagtig det samme gælder for byen. Derfor er det så vigtigt, at der bliver plads til alle, fysisk og følelsesmæssigt. At byen er som en folkeskole. At den opdrager os til fællesskab. Til civilisation. Til respektfuld omgang med hinanden. At den planlægges, så mange forskellige mennesker føler sig velkomne. At det er deres by. Ikke kun den kreative classes by.

Det var det ene fællestræk; længslen efter de andre. Den anden fælles ting på tværs af 11 københavnske bydele er forbløffende enslydende historier om jyder. Overalt kom de uopfordret. Jyder kan finde på at banke på døren og brokke sig over småting. Om man vil være sød at tage sine sko af, når man kommer hjem, for det larmer? Om man vil være sød at fjerne papkassen foran døren? Om man vil flytte sig, så barnevognen kan stå i tørvej? Om man vil huske at lukke døren til køkkentrappen, så der ikke løber rotter ind?

Jyder frakendes al erfaring med at bo i storbyen og bøje af for andre. Især unge jyske indvandrere og deres forstadskrav til alting er blevet sindbilledet på Københavns omvæltning fra munter og tolerant industriby til selvoptaget og puritansk vidensby.

Hvad kan vi lære af de historier? Lige som de berømte vandrehistorier handler de om vores dybeste frygt. Hvad fortæller klager over jyderne? At vi frygter for meget orden. En stivnen og konformitet. One size fits all. Forstadens liv bag tætte hække. Afstand til hinanden. Opsyn og kontrol. At ét smagsfællesskab skal sejre og bestemme over de andre, så hele meningen med at bo i en større by går tabt.

I Københavns fattigste bydel, Sydhavnen, frygter folk, at deres kvarter bliver det nye Vesterbro. En ung fyr sagde for nylig til Politiken:

"Jyderne, der står der med deres cykelstyrskæg. De kan jo være lige så dominerende som rockerne på et eller andet plan. De er ikke voldelige, men de er skide irriterende! Det er det der med at de omfavner byrummet helt vildt meget. Det er jo meget fedt, men det gør også byrummet til deres. Og så er der pludselig kun plads til dem, der også gider stå og lytte til en eller anden ridset plade fra 1882."

Jyder = ikke-by, for meget planlægning, for meget orden, for ens, for dominerende.

Her kommer tre spørgsmål: Er planlæggerne jyder? Tegner de byen i deres eget billede? Er planlæggerne forelskede i jyderne og den kreative klasse?

Ja! I hjælper dem på vej.

Eksempelvis er alle nye parker skabt for den legende, kreative klasse. Det må ikke ligne natur! Det skal ikke være smukt. Klatrevægge, skaterbaner, gummibelægning, kulørte lygtepæle. Formål: Få røven op af lagkagen. Lav noget. Alle, der råber "motion og bevægelse", får penge. Rige fonde og landets kommuner vil slanke de sidste fede og selv fremstå som energiske og alt andet end stillesiddende. Sundhedsdagsordenen er inde over det hele. Man laver havnebade, løberuter, skøjtebaner, supercykelstier, boldbaner, kajakpolo, åbne, gratis fitnessanlæg i parkerne. Den kreative klasse vil hellere løbe rundt om Søerne, når det passer dem, end gå til gymnastik hver torsdag. Og fordi de vil det, formes byerne efter dem.

Altid "aktivitetsstrøg". Aldrig en "tryk have for gamle mennesker« eller »promenadepark« eller »duftende anlæg, hvor der intet sker« eller en stillekupepark, men et tæppebombardement af forslag til nye måder at bevæge sig på udendørs i byen. Det er kedeligt, det er ensartet, det er upoetisk, og det glæder i hvert fald ikke alle grupper i byen

Store dele bliver hægtet af. Der er masser af glemte folk. Hvor er min mormor henne i al det her? Hundelufferne? Hartzen-segmentet? Alle de mennesker, der elsker og savner naturen i byen? Fuglene, stilheden, oasen? Sidde fredeligt på en bænk. Se på en blomst, slappe af. Brise i træerne, solen blinker i en sø.

De nye parker ligner hinanden helt vildt, og om 50 år vil de fremstå lige så tidstypiske som de store romantiske parker, der bilder os ind at være skov, sletter, haver, søer. Og vi vil fremstå som mennesker, der var blevet trætte af at tro på skov, slette, haver, søer, men søgte vores eget selskab for at blive tynde.

En historie her til sidst. Om Nordvest. Kvarteret ligger bag Nørrebro og venten. Der er stadig spilleautomater, sortbørshandel i vaskerierne, paller, kassevogne og biler overalt. Nordvest er endnu ikke lækker. Nogle strækninger lever udelukkende af bland-selv-slik og enmandsbetjente frisørsaloner, andre er pakket ind i tykke lag af frugt og grøntsager. Økologi og betalingsplasticoser er ikke nået frem. Man kan få kolbekaffe til 12 kroner eller Nescafé. Nordvest er endnu ikke erobret af den cafévenlige, stille kultur og den konstant æstetiserende middelklasse.

De nye i kvarteret – især unge studerende og færdige kandidater, kunstnere - anser ikke sig selv som middelklasse, men som samfundsengagerede medlemmer af Enhedslisten, Nørrebros suverænt største parti. Men de drikker ikke karamelliseret kolbekaffe, interesserer sig ikke for kilopriser på kartofler og ris, men for økologi og stressfri laks. Med tiden får de forretninger, der passer til deres smag. De gør lige så stille grimme gader lækre. Før eller siden vil den udvikling ramme Nordvest.

Folk, der holder af kvarteret, er faktisk bange for, hvad I kan finde på. For eksempel de to unge byplanlæggere Simon Post og Line Simonsen, der har fortalt mig deres opfattelse af Nordvest. De beder det lækre og skønne København om at holde vejret et øjeblik.

Kvarterets særpræg er de 150 vildtvoksende, små butikker langs hovedgaden. De åbner og lukker i et vanvittigt tempo og gør bydelens rygrad uforudsigelig og tumultarisk. Cyklister fra forstæderne tænker sig om, før de kører den vej. De kan blive fældet af en tomatkasse, en palle eller løsgående kunder på cykelstien. Der er 24 forretninger med take-away, 15 frisører, 14 kiosker og spillehaller, 12 tøjbutikker, 7 halalslagtere, 5 rejsebureauer, 5 tomme butikker, 5 grønthandlere/basarer, 2 tyrkiske konditorier, 2 værtshuse, to kommunistiske partikontorer, 1 tæppehandler og 1 lukket frimærkehandel.

Store grønthandlere er udvandret hertil fra Nørrebro-gade, fordi de efter nye brede fortove, cykelstier og stopforbud ikke længere kunne læsse af på gaden og umuligt bære deres kasser over store afstande. Og fordi kunderne ikke kan slæbe deres sække og kasser med sig på cykel. Og fordi de færreste af dem cykler. De kommer, især om fredagen, og fylder bilen med indkøb. Nogle kommer kørende fra hele Sjælland.

Alt dette kan man finde ud af på rekordtid gennem få samtaler med butiksejere og kunder, men man er nødt til selv at bevæge sig derud, for butiksejerne blander sig sjældent i politik. De er ikke med i en handelsstandsforening, dukker ikke op til møder i en hal for at drikke kaffe, se på plancher og diskutere bydelens fremtid sammen med rådhuset eller lokaludvalget. De passer ikke ind i den dominerende tænkning om økologiske farmer-markeder og urbane haver som alle bydeles frelse, men de fylder det meste i Nordvest.

Sagen er, at her allerede er byliv. Her er allerede cafeer og kreative iværksættere. Her er allerede Torvehallerne. Det ser bare ikke ud, som det plejer. Måske skulle man styrke den her type handel i stedet for at udrydde den og ønske noget helt anden. Måske skulle man tage afsæt i gadens nuværende, »tavse« handelsdri-vende, deres æstetik, behov og ønsker?

Bare et øjeblik glemme de sædvanlige ideer om »sundhed«, »tryghed«, »kreativt iværksætteri«, »midlertidighed« og »byrum for alle? Ifølge de to unge planlæggere, der bekymrer sig om Nordvests fremtid, er det altid de fem emner, man trækker ned over alle kvarterer. Der går mode i det. De evindelige parkourbaner. Cyklende, bilfri handeleggader, nydelige bænke og blomsteropsatser, der følger med, når byen rydder op.

Hvorfor ikke gøre et stort nummer ud af gaden, som den er?

Man behøver ikke gøre noget særligt for dem, bare tænke de 150 butikker med ind i det, man laver på Rådhuset og i lokaludvalget i stedet for det sædvanlige lækre og kreative, der især afspejler planlæggernes, arkitekternes, embedsværkets og politikernes eget forbrug. De tænker i kaffecykler og særlige bagere med langtidshævet surdejsbrød af historiske kornsor-ter, ny musik, der helst skal være ung og »med kant«,

og »performative parklandskaber«. De er ikke så skrappe i riverdance, tyrkiske konditorvarer eller eksisten-sen af de store mellemøstlige orkestre og popsange-re, der optræder i Brøndbyhallen, men er usynlige på biblioteker og den offentlige scene i indvandrer-tætte bydele.

Nordvest er stadig Nordens Albanien målt på folks pri-vatøkonomi og sundhed. Men også nyt centrum for spekulanter, middelklasse og kommunale aktiviteter, der måske ubevidst baner vejen for nye og stærkere grupper.

Pas på i alt hvad I gør. Og tænk over dette: Bliver *alle* boulevanerne fra 1980'erne brugt? Foregår planlæg-ningen for ensidigt på den kreative klasses betingel-ser? Skaber det ulighed? Er jeg et redskab for andre menneskers drømme og begejstring? Hvad ved jeg om de andres liv? Og by?

EFTERORD

Det kan til tider godt betale sig at få ude fra kommentarene til at svinge piskene, selv når piskesvingeren efterlader flere spørgsmål end svar.

Og Pernille Steensgård (PS) lægger jo ikke fingre imellem, når hun indledningsvis tager os planlæggere i guldzonen – ingen nævnt ingen glemt – ved vingebenet og rusker os i vores trang til detailstyring og murstensfascination. Vi er traditionelt så optaget af at tegne linier med linealer, at vi glemmer, at det faktisk er levende mennesker, der skal bevæge sig rundt i de fysiske miljøer, vi over årene får skabt i vores byer.

Eneste forsvar jeg kan komme på – og det er nok lidt pauvert – er at de samme mennesker – altså borgerne – faktisk også ret ofte er meget optaget af de små detaljer. Kantstene og små æstetiske detaljer kan faktisk få rigtig mange borgere op af sofaen, men måske er det netop fordi de ikke rigtig har noget andet og vigtigere at være optaget af dér, hvor de bor – og det falder med det samme tilbage på os ansvarlige i politikken og administrationens tjeneste, fordi vi måske har gjort alt så ordentligt og perfekt, at vi har været på vej til at kvæle den menneskelige mangfoldighed i vores nystørnede bykvarterer.

Men PS rører ved en central dimension i sin lakoniske bemærkning om, hvordan planlæggerne mon kommer videre fra 20'ernes funktionalisme, hvor planlægning var drevet af en mission om at gøre byen bedre og sundere. Dengang var der et klart spor, der kunne følges: lysere lejligheder, grønne områder, ordentlig sanitet etc etc. and the rest is history kunne man fristes til at sige i dag, hvor alle har rindende vand, toiletter, foodprocessorer og cappuchino-maskiner i vores overvejende lyse boliger.

I dag er vi rykket ud af husene, men hvordan er det så med livet mellem husene – kvarterenes miljøer og særegne mentaliteter?

Ved vi overhovedet noget kvalificeret om alt det, der foregår i byrummet og kan vi gøre noget for at styrke byens liv og borgere i vores styrings- og planlægningsiver?. Og kan vi som moderne repræsentanter for "guldzonen" formulere en ny vision i dag, hvor alle de basale behov i langt de fleste boliger trods alt er opnået for længst?

Efter at PS har været på en nærmest antropologisk opdagelsesrejse gennem en stor del af det indre København, som hun levende har beskrevet i bogen "Københavnerne" (Gyldendal 2013) så er svaret det samme som en populær dansk protestsang mod nedrivning af gamle usunde boliger fra 1970'erne, hvor omkvædet hed "Bliv væk fra vort kvarter". Hun har identificeret i alt 11 københavnske bydele og i virkeligheden kunne der måske være betydeligt flere, hvis man dykkede endnu længere end i kvarterenes genmateriale. Overalt savner de nye noget af det gamle – det autentiske, som for længst er forsvundet og erstattet af politisk korrekte butikker og cafeér. De gamle øldrikkende bumser og sømændene på knejperne er forsvundet sammen med knejperne og erstattet af moderne multimediedesignere og måske byplanlæggere, der sidder med deres café latte – og kigger på det, der altid – og bemærk venligst her en altafgørende erkendelse, er det allervigtigste ved enhver storby; nemlig dens mennesker. Intet over og intet ved sin af den menneskelige mangfoldighed, som dog er i fare for uniformering og kedelig ensretning mange steder for kan vi finde nogen i den moderne storby, der med PS's ord "ikke spiser rørt avocado på ristet rugbrød toppet med tomater og urter. Til Morgenmad"?

Vi må have uorden og vildskab tilbage både i vores liv, planlægning og i vores daglige færden i det urbane rum og gøre op med den politiske korrektheds mange flokklere og palaver om sundhed, tryghed og kreative byrum, hvis vi vil genskabe kvarterenes særpræg og vores eget synes PS's diktum at være, men har vi modet til at lade stå lidt til og lade de tusind blomster blomstre?.

Jeg kommer til at tænke på en tegning af de to danske humorister Wulff/Morgenthaler: en mand med stråhat og rive står i sin have og siger: Jeg har alt, hvad jeg vil have. Jeg har ikke brug for at købe mere. Underteksten til tegningen lyder: Pas På denne mand er farlig!

Pernille Steensgaard er farlig for vanetænkningen. Hold øje med hende i fremtiden – og indtil videre: tak for piskene.

Henrik Poulsen
